

кредитування зменшується на суму наданих коштів і відображається в бухгалтерському обліку на балансових рахунках.

Дотримання загальних принципів обліку кредитних операцій можливе за виконання обов'язкового правила: пролонгована заборгованість, прострочена заборгованість, а також нараховані доходи та прострочені нараховані доходи мають обліковуватись за відповідними рахунками Плану рахунків, в якій обліковується номінал кредиту (сума основного боргу за кредитною угодою).

Список використаних джерел

1. Воробець Л. В. Поняття банківського кредиту та кредитних операцій банку. *Право України*. 2017. № 12. С. 62-65.
2. Грабар І. Кредитні операції: поняття, види й юридичні підстави їх здійснення. *Фінансове право*. 2015. № 4. С. 64-68.
3. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік у банках: [підручник] К.: КНЕУ, 2008. 489 с.
4. Коцовська Р. Р. Операції комерційних банків: [підручник]. К.: Алерта, 2004. 500 с.

Іван ТРІСКА,

здобувач вищої освіти ОС «бакалавр»
спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Стендер С.В.,**

канд. екон. наук, доцент,

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО ТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ МНМА: ВІД ПРИДБАННЯ ДО ЛІКВІДАЦІЇ

Нагадаємо, що необоротні активи – це активи, які не є оборотними. Тому активи зі строком використання більше ніж рік мають відобразитися у складі

необоротних активів. А ті, які мають матеріальну форму та вартість в межах, встановлених підприємством, є малоцінними необоротними матеріальними активами – далі МНМА (п. 5 П(С)БО 7 «Основні засоби») [1].

Підприємства вирішують самостійно, що вважати за малу ціну МНМА. Таке право їм дає п. 5.2 П(С)БО 7. Отже, так само, як і для основних засобів (далі – ОЗ), підприємства в наказі про облікову політику затверджують вартісний критерій, вище за який необоротні матеріальні активи потраплять до ОЗ, а нижче – до МНМА.

Крім ОЗ, є ще й інші необоротні матеріальні активи (їх перелік якраз і наведено в п. 5.2 П(С)БО 7). Їх подано певними групами, до яких, виходячи з їх назви, належать специфічні види необоротних матеріальних активів (інвентарна тара, предмети прокату тощо).

Якщо підприємство встановить вартісний поріг на рівні визнання активу ОЗ у податковому обліку, тобто на рівні 20000 грн., то всі МНМА вартістю понад 20000 грн. у податковому обліку мають бути включені до складу ОЗ. За Інструкцією № 291 [2] МНМА зі строком використання понад рік має відображатися на субрахунку 112. Аналітичний облік необоротних матеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта цих активів. Але чіткого переліку, які активи зараховувати до НМА на сьогоднішній день, немає. Тому підприємства вирішують це питання самостійно (як правило, в обліковій політиці). Аналітичний облік цих об'єктів можна вести із забезпеченням інформації про загальну кількість об'єктів та їх загальну вартість у розрізі класифікаційних підгруп. Його підприємство запроваджує самостійно.

Згідно п. 7-8 П(С)БО 7 придбані (створені) МНМА зараховуються на баланс також за первісною вартістю. Первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат, передбачених п. 8 П(С)БО 7.

Первісна вартість об'єкта основних засобів, придбаного в обмін (або частковий обмін) на неподібний актив, дорівнює справедливій вартості переданого немонетарного активу, збільшеній (зменшеній) на суму коштів чи їх

еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну. Відображення в бухгалтерському обліку оприбуткування і введення в експлуатацію МНМА показано в табл. 1.

Таблиця 1

**Бухгалтерський облік оприбуткування і введення в експлуатацію
малоцінних необоротних матеріальних активів**

№ з/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1.	Придбано МНМА у постачальника	153	631	20000,00
2.	Створено МНМА власними силами	153	66, 65, 13, 631, 20, 23	10000,00
3.	Отримано МНМА як внесок до статутного капіталу (за оцінкою засновників)	153	46	3000,00
4.	Отримано МНМА безоплатно (за справедливою вартістю)	153	719	2000,00
5.	Введено МНМА в експлуатацію (метод амортизації 100 %)	112, 23, 91-94	153, 132	35000,00 35000,00

Документальне оформлення МНМА можна починати з наказу керівника про введення матеріального активу в експлуатацію. Списання МНМА також має підтверджуватися наказом по підприємству. На підставі наказів та первинних документів від постачальника активи вводяться (списуються) на баланс (з балансу) підприємства.

Утім, у разі списання такий наказ може замінити підпис керівника в акті на списання. Таким чином затверджуються висновки комісії щодо списання МНМА. Комісією, призначеною наказом керівника підприємства, оформлюється і приймання МНМА. І для цього теж складається акт.

На підставі п. 2.7 Положення № 88 [3] та ст. 9 Закону про бухгалтерський облік для обліку МНМА підприємство може самостійно розробити внутрішні документи, які виконуватимуть роль первинних. Для цього слід врахувати вимогу про наявність обов'язкових реквізитів. Але часто на практиці підприємства і досі застосовують для оформлення МНМА форми документів,

затверджені наказом Мінфіну від 29.12.95 р. № 352 [4]. Тобто застосовувати для МНМА ті ж форми, які використовуються для обліку основних засобів.

Наприклад, для введення в експлуатацію можна оформляти Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ф. ОЗ-1), для списання МНМА з балансу – Акт списання основних засобів (ф. ОЗ-3). Акт про введення в експлуатацію для бухгалтерії буде підставою для нарахування амортизації об'єкта МНМА (100 % або 50 %, залежно від методу, обраного підприємством). А акт на списання або приводить до нарахування залишку амортизації (50 %, якщо підприємство обрало цей метод), або ж на його підставі бухгалтерія списуватиме витрати на ліквідацію чи оприбутковуватиме брухт та іншу вторинну сировину (за наявності таких).

Але ще слід пам'ятати про вимогу Інструкції № 291. За нею аналітичний облік МНМА ведеться щодо кожного об'єкта цих активів. Підприємства, які нараховують амортизацію МНМА у першому місяці використання зазначених об'єктів у розмірі 100 % їх вартості, аналітичний облік цих об'єктів можуть вести зі забезпеченням інформації про загальну кількість об'єктів та їх загальну вартість у розрізі класифікаційних підгруп, що підприємство запроваджує самостійно.

Тобто підприємство, звісно, може вести аналітичний облік МНМА за критеріями груп, які встановлює самостійно, за місцезнаходженням, за матеріально-відповідальною особою, за вартістю, за призначенням тощо. Варто зазначити, що одночасно має складатися ще й узагальнююча відомість щодо всіх введених в експлуатацію МНМА.

Для платників податку на прибуток на сьогодні об'єктом оподаткування є фінансовий результат, визначений в бухгалтерському обліку. Коли йдеться про МНМА, то їх вартість амортизують за одним із двох методів:

- або 50% одразу при введенні в експлуатацію, а наступні 50% - при виведенні у зв'язку зі списанням (ліквідацією);
- або 100% одразу при введенні в експлуатацію.

Метод кожне підприємство обирає самостійно (це одна зі складових облікової політики). Та який метод не обери, рано чи пізно уся вартість малоцінних активів потрапить до витрат, тобто зменшить фінансовий результат до оподаткування.

Про МНМА є згадка у ст. 138 ПКУ [5]. Мало того, вони зазначені у загальному переліку основних засобів та інших необоротних активів (пп. 138.3.3 ПКУ). А цей перелік має такий недолік – у ньому чітко не зазначено, які з наявних в ньому груп належать до ОЗ, а які – ні. І визначення, що таке МНМА, в ПКУ немає. Амортизувати МНМА в податковому обліку не треба (і не випадково група 11 не має мінімального строку корисного використання). Тобто амортизувати МНМА треба в бухгалтерському обліку, визнані витрати у сумі зносу зменшать фінансовий результат до оподаткування, і вже такий результат потрапляє до податкового обліку.

У разі списання ПДВ такі МНМА не можуть бути використані у межах господарської діяльності платника податку. Отже, при списанні МНМА, придбаних з ПДВ для використання в оподатковуваних операціях ПДВ, на підставі п. 198.5 ПКУ:

- нараховуються, якщо вартість таких МНМА не включається до вартості іншої готової продукції, операції з постачання якої підлягають оподаткуванню;
- не нараховуються, якщо вартість таких МНМА включається до вартості іншої готової продукції, операції з постачання якої підлягають оподаткуванню.

Оскільки МНМА належать до необоротних активів, то базою для нарахування ПДВ в цьому випадку буде остаточна балансова вартість об'єкта МНМА, який списується. Тобто первісна вартість за мінусом зносу (амортизації), порохована в бухгалтерському обліку на початок звітного періоду (місяця), у якому відбувається списання!

Якщо малоцінні необоротні матеріальні активи, якими володіє/користується суб'єкт господарювання, призначені для ведення господарської діяльності та фізично розміщені у приміщеннях платника податків (офіси, склади, гаражі, магазини, місця зберігання тощо), про які

повідомлено контролюючі органи як про об'єкт оподаткування, то керуючись принципом укрупнення інформації, надавати окремо відомості про них не потрібно.

Список використаних джерел

1. Положення стандарт бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 17.10.2022).

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 18.10.2022).

3. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 18.10.2022).

4. Про затвердження типових форм первинного обліку, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.1995 р. № 352. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 18.10.2022).

5. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України: документ 2755-17, редакція від 04.02.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 18.10.2022).